

การกรีดยางพาราของเกษตรกร ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี Latex Tapping of Rubber Growers in KhlongPhlu Sub-district, NongYai District, Chonburi Province

ปิยากกร นวลแก้ว
Piyakorn Nuankaw

เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการจัดการการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
p_eat18@hotmail.com โทร. 081-7615860

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรและแรงงานรับจ้างกรีดยาง 2) การจัดการกรีดยางพาราของเกษตรกร 3) ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการกรีดยางพาราของเกษตรกร และ 4) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการจัดการกรีดยางพาราของเกษตรกร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ เกษตรกรเจ้าของสวนยาง จำนวน 271 ราย และแรงงานรับจ้างกรีดยาง จำนวน 1,084 ราย สุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มร้อยละ 15 ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกร 40 ราย และแรงงานรับจ้างกรีดยาง 62 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์เชิงปริมาณหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การจำแนกและจัดกลุ่มข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (1) เจ้าของสวนยางส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-55 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีพื้นที่ปลูกยางประมาณ 26-100 ไร่ ประสบการณ์ในการปลูกยาง 6-20 ปี มีความรู้เรื่องกรีดยางจากบรรพบุรุษ ปลูกยางพันธุ์ RRIM600 แบบชำถุง ปลูกเป็นแปลงเดี่ยวอายุยาง 10-20 ปี จำนวน 76 ต้น/ไร่ ผลผลิต 250 กิโลกรัม/ไร่/ปี (2) แรงงานรับจ้างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-45 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นคนไทย มีแรงงานในครัวเรือน 2 คน ประสบการณ์ในการกรีดยาง 1-10 ปี 2) การจัดการกรีดยางพาราของเกษตรกร ผู้กำหนดระบบกรีดยางคือเจ้าของสวน เปิดหน้ายางเมื่ออายุ 7 ปี เส้นรอบวงต้นประมาณ 50 เซนติเมตร กรีดยางที่ความสูงจากพื้นดิน 150 เซนติเมตร นิยมกรีดยางครั้งละ 2 วัน เว้น 1 วัน ช่วงเวลาในการกรีดยางพาราตั้งแต่เวลา 22.01-04.00 น. วิธีการกรีดยาง โดยกรีดยางมุม 35 องศา หน้า 1.1-1.5 เซนติเมตร เมื่อยางผลัดใบจะหยุดกรีดยาง 2-3 เดือน หากยางเป็นโรคหยุดกรีดยางจนกว่าโรคจะหาย แรงงานสามารถกรีดยางได้ 75 ต้น/ชั่วโมง มักใช้เวลาในการกรีดยาง 1-5 ชั่วโมง/วัน 3) ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการกรีดยาง คือ (1) ปัญหาด้านการจัดการ ได้แก่ แรงงาน การแบ่งปันผลประโยชน์ ความรู้การจัดการสวนยาง และการเงิน (2) ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง ศัตรูพืช ความสะอาดในแปลง และวิธีการกรีดยาง (3) ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่ คุณภาพน้ำยาง และราคาผลผลิต และ 4) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาการจัดการ ได้แก่ การฝึกอบรมการกรีดยาง การทำบัตรประกอบวิชาชีพ การตั้งบริษัทรับจ้างกรีดยาง การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานและเจ้าของสวน และการคัดเลือกคนกรีดยาง (2) ด้านการพัฒนาการผลิต ได้แก่ ความเหมาะสมของระบบกรีดยาง การปรับปรุงดิน การพัฒนาความรู้ที่เกี่ยวข้อง (3) ด้านการพัฒนาการตลาด ได้แก่ ความซื่อสัตย์ระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย การผลิตน้ำยางให้ได้คุณภาพ (4) ข้อเสนอแนะด้านอื่น ได้แก่ ภาครัฐควรดูแลด้านมาตรฐานการกรีดยาง การแบ่งปันผลประโยชน์ และการฝึกอบรมเรื่องกรีดยางให้กับเจ้าของสวนยางและแรงงานในช่วงการปิดหน้ายาง

คำสำคัญ : เกษตรกรผู้ปลูกยางพารา / การพัฒนาการจัดการกรีดยางพารา / การเปิดกรีดยางพารา

Abstract

The objectives of this research were to study 1) general information on rubber growers and latex tapping workers; 2) the rubber planters' latex tapping management methods; 3) related problems and difficulties; and 4) recommendations for developing rubber tapping management. This was a combined qualitative and quantitative research. The study population consisted of 271 rubber plantation owners and 1,084 latex tapping employees. The sample population consisted of 15% of each group, chosen through random sampling, equal to 40 rubber plantation owners and 62 latex tapping employees. Data were collected through interviews. Quantitative data were analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation and qualitative data were analyzed by conceptualization and categorizing. The results showed that 1) for the general information, (1) most growers were male, aged between 36 and 55, educated to primary school level, grew rubber on 4.16–16 hectares of mostly gravelly soil flat land, had between 6 and 20 years of experience, learned about rubber growing from their parents or ancestors, grew RRIM 600 cultivar rubber trees from bagged cuttings, grew rubber as a monocrop, had rubber trees aged 10-20 years with 475 trees per hectare, and got an average yield of 1,563 kg/hectare; (2) Most of the latex tapping employees were male, aged between 26-45, educated to primary school level, were Thai nationality, had an average number of 2 workers per household, and had 1-10 years experience tapping rubber. 2) The plantation owner was in charge of setting the latex tapping schedule. The bark is first cut when the trees are 7 years old and have a stem diameter of about 50 cm. The incision is made 150 cm from ground level. Normally the incision is 1.1-1.5 cm wide and goes half way around the trunk at a 35-degree angle. New cuts are made at night (22:01-04:00) on a "2 days on, 1 day off" schedule but tapping is stopped for 2-3 months when the rubber trees are growing new leaves. If the trees are diseased then tapping is also halted. One worker can tap 75 trees an hour. Normally tapping is done for 1-5 hours a day. 3) Three kinds of problems were identified: (1) labor management, division of returns, knowledge of management practices, and financial management; (2) production problems including plantation location, insect pests, maintaining cleanliness, and tapping method; and (3) marketing problems, i.e. latex quality and buying price. 4) Recommendations are (1) to provide training on tapping techniques, to issue professional certificates, to set up a company providing latex tapping service, to improve relations between plantation owners and workers, and to be more selective in recruiting tapping workers; (2) to adjust the tapping system to be more effective, to improve the soil and to develop latex production knowledge; (3) to promote greater honesty in marketing practices among rubber producers and buyers, and to develop product quality; and (4) the government should set and enforce latex tapping standards and standards for remuneration of employees and should provide training for both latex tappers and plantation owners during the off season.

Keywords: Rubber growers, Rubber plantation, Natural rubber harvesting development, Latex tapping

1. บทนำ

ประเทศไทยเริ่มมีการปลูกยางพาราเป็นครั้งแรก และมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างแพร่หลายจนเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ จนมีพื้นที่ปลูกยางทั้งประเทศประมาณ 16.89 ล้านไร่ โดยภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางมากที่สุด รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออกรวมภาคกลาง และภาคเหนือ ตามลำดับ จากการขยายพื้นที่ปลูกดังกล่าวทำให้ไทยครองการเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกยางธรรมชาติของโลกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ด้วยปริมาณการผลิต 3.16 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 32.91 ของปริมาณการผลิตยางธรรมชาติของโลก (ปริมาณ 9.60 ล้านตัน) มีปริมาณการส่งออก 2.73 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 39.61 ของปริมาณส่งออกยางธรรมชาติของโลก (ปริมาณ 6.88 ล้านตัน) การส่งออกยางธรรมชาติของไทย ส่วนใหญ่ส่งออกในรูปแบบของวัตถุดิบ ได้แก่ ยางแท่ง ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น และยางชนิดอื่นๆ ผลิตภัณฑ์ยาง ไม้ยางพาราแปรรูป และผลิตภัณฑ์ไม้สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยางตลอดจนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องมากมาย ยางพาราจึงมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางกว่า 1 ล้านครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย และเป็นสวนยางขนาดเล็กถึงร้อยละ 95 ของสวนยางทั้งประเทศ การปลูกยางนอกจากเป็นการสร้างรายได้แก่เกษตรกรชาวสวนยางแล้ว ยังเป็นการสร้างสวนป่าเศรษฐกิจของประเทศ เพิ่มพื้นที่สีเขียวช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น และมีการกระจายตัวของฝนดีขึ้น นอกจากนี้การปลูกยางยังมีความเสี่ยงน้อยกว่าการปลูกพืชชนิดอื่น เนื่องจากมีอายุการให้ผลผลิตยาวนานประมาณ 25-30 ปี ก่อให้เกิดรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงสร้างการผลิตยางของไทยจะเป็นสวนยางขนาดเล็กถึงร้อยละ 95 แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกรไทยกับประเทศผู้ผลิตอื่น เช่น อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม จีน และประเทศอื่นๆ แล้วปรากฏว่าการผลิตยางของเกษตรกรไทยมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงกว่า ทั้งนี้เพราะส่วนหนึ่งมาจากผลงานวิจัยและพัฒนาของสถาบันวิจัยยางนานกว่า 40 ปี อย่างไรก็ตามหากเปรียบเทียบกับผลงานวิจัยและพัฒนากับปริมาณยางที่ผลิตได้แล้วเห็นว่า ไทยยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของเกษตรกร และเพิ่มผลผลิตของประเทศได้อีก ด้วยการพัฒนาศักยภาพการผลิตยาง ให้เปิดกรีดได้เร็วและให้ผลผลิตสูง โดยการเลือกใช้พันธุ์ยางและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่การจัดการสวนยาง รวมถึงการเกษตรกรรม การจัดการโรคและศัตรูยาง การจัดการธาตุอาหารพืช และการจัดการระบบกรีดที่ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ และลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงได้ ซึ่งจะสามารถเพิ่มผลผลิตเฉลี่ยของประเทศได้ไม่น้อยกว่า 350 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกยางพารา จึงเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญและมีปริมาณพื้นที่เก็บเกี่ยวมาก มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งจังหวัด 121,274 ไร่ เป็นสวนยางที่ให้ผลผลิตแล้ว 92,870 ไร่ ยังไม่ให้ผลผลิต 28,404 ไร่ สำหรับอำเภอหนองใหญ่ ยางพาราเริ่มมีการนำมาทดลองปลูกในปี พ.ศ. 2524 และได้ผลผลิตที่ดีจึงได้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มมากขึ้นโดยเกษตรกรได้เปลี่ยนพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลัง เนื่องจากสมัยนั้นเกษตรกรได้ประสบปัญหาหาค่าอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลังตกต่ำ อำเภอหนองใหญ่ มีพื้นที่ปลูกยางพารา 53,379 ไร่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งการผลิตยางพาราที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี และเป็นพืชเศรษฐกิจหลักแม้การผลิตยางที่อำเภอหนองใหญ่จะได้ผลดี แต่ก็ยังสามารถที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เพื่อเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตได้อีก จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าปัญหาหนึ่งที่ทำให้การผลิตยางของเกษตรกรอำเภอหนองใหญ่ยังมีประสิทธิภาพการผลิตไม่ดีพอ คือ การจัดการกรีดยางพาราเกษตรกรยังไม่ถูกต้องและเหมาะสม ข้อมูลจากสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร กล่าวว่า การกรีดยางเป็นกรรมวิธีการนำมาผลผลิตในรูปแบบน้ำยางจากบริเวณเปลือกของต้นยางเพื่อแปรรูป การกรีดยางโดยวิธีการที่ถูกต้องสามารถเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นแบบยั่งยืน จึงควรพิจารณาปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ พันธุ์ยาง อายุต้นยาง ฤดูกาล การตัดปดกรีด วิธีการกรีด ระบบกรีด วิธีการใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง และความชำนาญของคนกรีดยาง การเลือกใช้ปัจจัยที่เหมาะสมและสอดคล้องกัน ซึ่งสามารถเพิ่มผลผลิตยางให้สูงขึ้นได้ และยังคงนมต้นยางให้กรีดได้ระยะยาวนานและเป็นอันตรายต่อต้นยางน้อยที่สุด จึงเป็นมูลเหตุแห่งความสนใจที่จะศึกษา เรื่องการ

ศึกษาสภาพการกรีดยางพาราของเกษตรกรตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี เพื่อทราบสภาพการกรีดยางพาราของเกษตรกรว่าถูกต้องหรือไม่อย่างไร และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค ในการกรีดยางพาราของเกษตรกร เพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมตามหลักวิชาการ ส่งผลดีต่อผลผลิตของเกษตรกรในภาพรวม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของเกษตรกรเจ้าของสวนยาง และแรงงานรับจ้างกรีดยางพารา
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการจัดการกรีดยางพาราของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

2. วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ทำการศึกษาประกอบด้วย 1) ประชากรที่เป็นเกษตรกรเจ้าของสวนยางที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 271 ราย 2) ประชากรที่เป็นแรงงานรับจ้างกรีดยางที่รับจ้างกรีดยางในพื้นที่ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น 1,084 ราย

2. กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ร้อยละของประชากรในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการพิจารณาเป็นร้อยละของประชากรที่ศึกษา คือ การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นเกษตรกรเจ้าของสวนยางร้อยละ 15 จากประชากรทั้งหมด 271 ราย ได้กลุ่มตัวอย่าง 40 ราย และแรงงานรับจ้างกรีดยางร้อยละ 15 จากประชากรทั้งหมด 1,084 ราย ได้กลุ่มตัวอย่าง 162 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิธีการศึกษาใช้การวิจัยเชิงสำรวจ ศึกษาจากเกษตรกรเจ้าของสวนยาง 40 ราย และแรงงานรับจ้างกรีดยาง 62 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยาง ได้แก่ เกษตรกรเจ้าของสวนยาง แรงงานรับจ้างกรีดยาง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และผู้ค้ายางพารา เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกลุ่มละ 2 ราย เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เครื่องมือที่ใช้แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของสวนยาง และแรงงานรับจ้างกรีดยาง ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ข้อมูลของเกษตรกร (เพศ อายุ ระดับการศึกษา พื้นที่ทำการเพาะปลูกยางพารา จำนวนพื้นที่ทำการเพาะปลูกของตนเอง ประสบการณ์ในการปลูกยางพารา ความรู้เรื่องการกรีดยางพารา) และข้อมูลสวนยางพารา (พื้นที่ปลูกยางพาราจำนวนต้นยางต่อไร่ผลผลิตยางพาราดีในสวนยางพารา สภาพพื้นที่ปลูกยาง พันธุ์ยางพาราระยะปลูก)

ตอนที่ 2 การกรีดยางและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้กำหนดระบบกรีดยาง หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเปิดหน้ายางใหม่จากเส้นรอบต้น การเปิดกรีดครั้งแรกที่ระดับความสูงจากพื้นดิน การแบ่งรอยกรีด การทำมุมกรีดยาง ความสั้นเปลือยเปลือกต่อเดือน ความถี่ในการกรีด ช่วงเวลากรีดยาง การกรีดลึกควรแก้ไข การหยุดกรีดเมื่ออย่างไร ผลดีใบ การหยุดกรีดช่วงยางเป็นโรค

ตอนที่ 3 ข้อตกลงระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานกรีดยาง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการกรีดยาง (ผู้รับผิดชอบค่าปุ๋ย ผู้รับผิดชอบค่าน้ำกรด ผู้รับผิดชอบค่ามีดกรีดยาง ผู้รับผิดชอบค่าหินลับมีด ผู้รับผิดชอบค่าแบตเตอรี่

ผู้รับผิดชอบค่าดวงไฟส่อง ผู้รับผิดชอบค่าสารเคมีทาหน้ายาง ผู้รับผิดชอบค่าอุปกรณ์ในการกรีต ได้แก่ ถ้วย ลวด ลิน ผู้รับผิดชอบค่าอุปกรณ์ในการเก็บน้ำยาง ได้แก่ ถังรวบรวมน้ำยาง ถังเก็บน้ำยาง ผู้รับผิดชอบค่าขนส่งไปจำหน่าย) และ ข้อตกลง (การแบ่งสัดส่วน น้ำยาง/ยางแผ่น การแบ่งผลผลิตขี้ยางผู้นำผลผลิตไปจำหน่าย ผู้รับผิดชอบค่าขนส่งไปจำหน่าย ผลผลิตยาง)

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรค การแก้ไข และข้อเสนอแนะการกริตรายของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหา/อุปสรรค ในการจัดการกริตราย ข้อเสนอแนะการกริตราย (การฝึกอบรมกริตราย การทำบัตรประจำตัวหรือใบประกอบวิชาชีพเพื่อรับรองคุณภาพของแรงงานรับจ้างกริตราย การตั้งบริษัทรับจ้างกริตรายเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ ปัจจัยที่ทำให้แรงงานรับจ้างกริตรายกับเจ้าของสวนยางทำงานร่วมกันได้) ข้อเสนอแนะการกริตรายของเกษตรกรด้านอื่นๆ

1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของสวนยาง แรงงานรับจ้างกริตราย นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และผู้ค้ายางพารา ได้แก่ 2 ประเด็นหลัก คือ ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการกริตรายพาราและแนวทางในการพัฒนาการกริตรายพารา

การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นสามารถวัดได้ตรงตามความต้องการ และครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาหรือไม่ ดำเนินการโดยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และขอคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นที่ควรเพิ่มเติมหรือแก้ไข จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดสอบต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ออกแบบกระบวนการวิจัย
- 2) กำหนดจำนวนและวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
- 3) ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และประเด็นในแบบสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมตรวจสอบ ทดลอง และปรับปรุงแก้ไข
- 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ การสัมภาษณ์เกษตรกรเจ้าของสวนยาง และแรงงานรับจ้างกริตราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เกษตรกร ตามการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเกษตรกร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การจัดจำแนกเนื้อหา การเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การศึกษาความเป็นเหตุและผล ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาจากการวิเคราะห์ข้อมูล และโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. การจัดการกริตรายพาราของเกษตรกร

- 1) ข้อมูลทั่วไปเจ้าของสวนยางพาราส่วนใหญ่ร้อยละ 72.50 เป็นเพศชายอายุเฉลี่ย 36-55 ปี (ร้อยละ 77.50) จบชั้นประถมศึกษาเมื่อพิจารณาพื้นที่การเพาะปลูกยางพารา เกษตรกรเจ้าของสวนยางพารามีพื้นที่น้อยที่สุด 2 ไร่ มีพื้นที่มากที่สุด 1,000 ไร่ พื้นที่เฉลี่ย 501 ไร่ ส่วนใหญ่พื้นที่อยู่ระหว่าง 51-75 ไร่ ประสบการณ์ในการปลูกยางพารา น้อยสุด

3 ปี มากสุด 35 ปี เฉลี่ย 19 ปี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 10-15 ปี เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการกรีดยางพาราส่วนใหญ่ได้รับความรู้มาจากบรรพบุรุษ ประสบการณ์ของตนเอง เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ เอกสารเผยแพร่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาคเอกชน สื่อวิทยุ โทรทัศน์ และพี่น้องของตนเองตามลำดับ

สำหรับแรงงานรับจ้างกรีดยางพาราส่วนใหญ่ร้อยละ 64.81 เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ระหว่าง 26-45 ปี จบชั้นประถมศึกษา มีเชื้อชาติไทย รับจ้างกรีดยางคนละ 1 สวน มีสมาชิก 2 คน/ครัวเรือน ซึ่งมักจะกรีดยางสวนเดียวกัน มีประสบการณ์ในการกรีดยางพารา 1-5 ปี พันธุ์ยางที่แรงงานรับจ้างกรีดยางส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ RRIM 600 เหตุผลที่ตัดสินใจรับจ้างกรีดยางส่วนใหญ่จะพิจารณารายได้คุ้มค่า เจ้าของสวนใจดี มีบ้านพักให้ และการติดต่อรับจ้างกรีดยางพารามักติดต่อด้วยตนเอง และรู้จักกับคนรับจ้างกรีดยางคนอื่น

2) ข้อมูลสวนยางพาราสวนยางพาราที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ที่ หมู่ที่ 3 ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรีรองลงมา คือ หมู่ที่ 1 ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่พื้นที่ปลูกยางพาราเป็นแปลงเดี่ยวคิดเป็นร้อยละ 70 มีอายุยางอยู่ระหว่าง 10-20 ปี การปลูกยางพาราของเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 45 ปลูกยางพารา 76 ต้น/ไร่ ผลผลิตยางพาราดำสุด 150 กิโลกรัม/ไร่/ปี สูงสุด 350 กิโลกรัม/ไร่/ปี เฉลี่ย 250 กิโลกรัม/ไร่/ปี ลักษณะดินในสวนยางพาราเป็นดินลูกรัง ร้อยละ 45.00 ดินร่วนร้อยละ 22.50 ที่เหลือเป็นดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนร่วน และดินปนทรายปนหิน ตามลำดับ ลักษณะของพื้นที่ปลูกยางพาราร้อยละ 70.00 เป็นพื้นที่ราบร้อยละ 17.50 เป็นพื้นที่ลาดชันหรือพื้นที่เชิงเขา ที่เหลือเป็นลักษณะพื้นที่อื่นๆ ได้แก่ พื้นที่เนินเขา ที่ราบสูง และพื้นที่เนินธรรมชาติของเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกเพียง 1 พันธุ์ คือ พันธุ์ RRIM 600 แบบต้นติดตาชำในถุงพลาสติกหรือยางชำถุง อายุชนิดต้นพันธุ์ที่ใช้ปลูก นิยมปลูกเมื่ออายุ 8 เดือน ระยะปลูกยางพารานิยมปลูกที่ระยะห่างระหว่างต้น 3 เมตร X ระยะห่างระหว่างแถว 7 เมตร (76 ต้น/ไร่)

3) การกรีดยางและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งเจ้าของสวนและแรงงานรับจ้างกรีดยางนิยมเปิดหน้ายางอายุ 7 ปี เส้นรอบต้นขนาดมากกว่า 50 เซนติเมตร เปิดกรีดยางครั้งแรกที่ระดับความสูงจากพื้นดินระยะ 150 เซนติเมตร โดยเจ้าของสวนเป็นผู้กำหนดระบบกรีดยางการแบ่งรอยกรีดครั้งแรกหากเป็นต้นยางพร้อมกรีดนิยมกรีดครั้งลำดับต้น หากเป็นต้นยางก่อนโค่นนิยมกรีด 1 ใน 3 ของลำดับต้น ความถี่ในการกรีดมักกรีด 2 วัน เว้น 1 วัน (2d/3) ช่วงเวลาในการกรีดยางพาราตั้งแต่เวลา 22.01-04.00 น. วิธีการกรีดนิยมทำมุมกรีดยางเอียง 35 องศา กรีดหนา 1.1-1.5 เซนติเมตร หากกรีดลึกเกินไปจะแก้ปัญหาโดยการทาสารเคมี (ทายาแดงกันรา และปูนแดง) กรีดให้บาง ถอยมีดออก เปลี่ยนคนกรีดใหม่ ทาสารชีวภาพ และพักหน้ายาง ในสวนมีต้นยางพาราที่เกิดผลจากการกรีดต่ำสุดร้อยละ 2 สูงสุดร้อยละ 50 เมื่อผลผลิตใบมกหยุดกรีด 2-3 เดือน หากยางเป็นโรคส่วนใหญ่นิยมหยุดกรีดยางจนกว่าโรคจะหายมีบางส่วนไม่หยุดกรีดแต่จะใช้วิธีการรักษาไปด้วยกรีดไปด้วย เพื่อไม่ให้ขาดรายได้การกรีด ส่วนใหญ่ไม่นิยมเปลี่ยนความยาวของรอยกรีดในต้นเดียวกัน หลังจากกรีดไปแล้วมีบางส่วนที่เปลี่ยนความยาวของรอยกรีดส่วนใหญ่เปลี่ยนจากครั้งลำดับต้นเป็นหนึ่งในสาม โดยจะเปลี่ยนเมื่อน้ำยางออกน้อยยางออกมากต้นมีขนาดใหญ่ขึ้น และหน้ายางตาย แรงงานรับจ้างกรีดยางสามารถกรีดยางได้ 75 ต้น/ชั่วโมง โดยค่าเฉลี่ยในการกรีดยาง 301-400 ต้น/วัน มักใช้เวลาในการกรีดยาง 1-5 ชั่วโมง/วัน รายได้จากการกรีดยางส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท การฝึกกรีดยาง แรงงานรับจ้างกรีดยางมักฝึกด้วยตนเองเป็นอันดับแรก มีบางส่วนฝึกกรีดกับคนรู้จัก ได้แก่ พ่อ แม่ กับคนรู้จัก และหน่วยงานราชการ

4) ข้อตกลงระหว่างเจ้าของสวนยางพารากับแรงงานกรีดยาง

(1) ข้อตกลงด้านค่าใช้จ่ายในการกรีดยางมี 3 รูปแบบ คือ

- แรงงานเป็นผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าน้ำกรด ค่ามีดกรีดยางค่าหินลับมีด ค่าแบตเตอรี่ ค่าดวงไฟส่อง ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ในการเก็บน้ำยาง ได้แก่ ถังรวบรวมน้ำยาง ถังเก็บ น้ำยาง

- เจ้าของสวนรับผิดชอบ ได้แก่ ค่าน้ำกรดค่าสารเคมีทาหน้ายางค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ในการกรีดยาง ได้แก่ ถ้วย ลวด ลิน ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ในการเก็บน้ำยาง ได้แก่ ถังรวบรวมน้ำยาง ถังเก็บน้ำยาง ค่าขนส่งไปจำหน่ายผลผลิต

- รับผิดชอบร่วมกัน ได้แก่ ค่าน้ำกรด ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ในการเก็บน้ำยาง ได้แก่ ถังรวบรวมน้ำยาง ถึงเก็บน้ำยาง

(2) ข้อตกลงด้านการจำหน่ายส่วนใหญ่นิยมแบ่งสัดส่วนน้ำยาง/ยางแผ่น 65:35 การแบ่งผลผลิตที่ยังนิยมแบ่งอัตราส่วนเจ้าของสวนและคนกรีต 65:35 การหักค่าความเสี่ยงในการรับจ้างกรีตยาง ส่วนใหญ่ไม่มีการหักค่าความเสี่ยงส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตยางในลักษณะน้ำยางสดและยางแผ่นดิบเจ้าของสวนเป็นผู้นำผลผลิตจำหน่ายผลผลิตนิยมนำไปจำหน่ายที่สหกรณ์ (สหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางบ้านเขาซอก และสหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางอำเภอบ่อทอง) มักจำหน่ายทุก 2 สัปดาห์

2. ปัญหา อุปสรรค ในการจัดการกรีตยางพาราพบปัญหาอุปสรรค ดังนี้

1) ปัญหาด้านการจัดการ ได้แก่

(1) ปัญหาแรงงานกรีตยางทั้งปัญหาด้านการขาดแคลน และปัญหาด้านคุณภาพของแรงงาน

(2) สัดส่วนการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างแรงงานรับจ้างกรีตยางพารากับเกษตรกรเจ้าของสวนยางพาราไม่ลงตัว และมีการหักค่าความเสี่ยงในการกรีตยาง

(3) ความรู้ด้านการจัดการสวนยาง เจ้าของสวนยางขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีการจัดการสวนยางพาราทำให้ยางเจริญเติบโตไม่ดี ปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำส่งผลให้รายได้ต่ำด้วย ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดระบบการดูแลรักษาสวนยางพารา ทำให้เกิดผลกระทบหลังการกรีตยางและบางรายมีพื้นที่มากทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง

(4) ปัญหาด้านการเงิน จากการขึ้นทะเบียนค่าใช้จ่ายให้กับแรงงานต่างด้าว

2) ปัญหาด้านการผลิต ได้แก่

(1) ด้านทำเลที่ตั้งสวนและสภาพแวดล้อม เช่น พื้นที่รก การเกิดภัยธรรมชาติ และลมแรง ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม ปริมาณน้ำในภาคการเกษตรไม่เพียงพอต่อความต้องการของต้นยางพารา ต้องอาศัยปริมาณน้ำฝนตามฤดูกาลทำให้ต้นยางพาราไม่สมบูรณ์ และเกิดผลกระทบต่อกรกรีตยางพาราทำให้น้ำยางเสีย ทำให้เกิดโรคยางพารา

(2) ด้านศัตรูพืช ได้แก่ น้ำยางตายมาก น้ำยางแตกเปลือกยางแข็งน้ำยางเป็นโรค และน้ำยางออกน้อย

(3) การรักษาความสะอาดในแปลงเกษตรกรสวนยางพาราควรรักษาความสะอาดในแปลงยางและอุปกรณ์

(4) วิธีการกรีตยาง รอยกรีดลึกไม่เหมาะสม น้ำยางออกน้อย

(5) การกรีตยางก่อนอายุที่เหมาะสม

(6) การกรีตยางพาราในขณะที่ต้นยางขึ้นทำให้ต้นยางเกิดโรค และโรคหน้ายางแห้ง

3) ปัญหาด้านการตลาด ได้แก่

(1) คุณภาพน้ำยางไม่ได้มาตรฐาน เนื่องจาก

- การเตรียมส่วนผสมสารเคมีในน้ำยางไม่ได้สัดส่วนการใช้สารเคมีถนอมน้ำยางตามฉลากไม่ควรใช้สารเร่งน้ำยาง ส่งผลให้ปริมาณเนื้อยางแห้งต่ำ

- ปัญหาการกรีต การใส่ปุ๋ย การผสมสารแอมโมเนีย

- การเก็บรักษาหน้ายางจากสวนก่อนส่งโรงงานมีสิ่งแปลกปลอมปะปนในน้ำยาง

- การใช้สารเคมีอื่นใดที่นอกเหนือจากคำแนะนำของโรงงานปะปนในน้ำยางความล่าช้าในการนำน้ำยางส่งโรงงานทำให้น้ำยางเสื่อมคุณภาพ

- อุปกรณ์การเก็บยางพาราไม่สะอาดและได้มาตรฐาน

- การจัดระบบการกรีตยางให้กับแรงงานรับจ้างกรีต เพื่อให้ได้น้ำยางที่มีคุณภาพ

(2) ราคาผลผลิตผันผวนไม่แน่นอน

4) ปัญหาด้านอื่น เช่น การสนับสนุนโดยหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ตั้งของสวนยังไม่เปิดกว้าง ไม่มีการจัดฝึกอบรมการกรีตยางพาราให้กับแรงงานทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าว

3. แนวทางในการพัฒนาการจัดการกริดยางจากผลการศึกษา พบว่า มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการกริดยาง ในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) แนวทางในการพัฒนาการจัดการ
  - (1) การฝึกอบรมการจัดการกริดยางพารา สำหรับแรงงานที่ต้องการเพิ่มทักษะและความชำนาญและแรงงานต่างด้าว ที่ยังขาดความรู้และประสบการณ์
  - (2) การทำบัตรประจำตัวหรือใบประกอบวิชาชีพ เป็นไปโดยสมัครใจ แต่ผู้ที่มีบัตรประจำตัวอาจได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมจากภาครัฐในบางเรื่อง
  - (3) การตั้งบริษัทรับจ้างกริดยางเพื่อยกระดับความเป็นอยู่
  - (4) การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานและเจ้าของสวนยางพาราโดยการจัดสรรผลประโยชน์และผลตอบแทนที่เป็นธรรมการปฏิบัติต่อกันด้วยความมีน้ำใจ เอื้ออาทรระหว่างกัน และมีสวัสดิการเกษตรกร
  - (5) การคัดเลือกคนกริดยาง โดยพิจารณาจากคนที่ฝีมือ มีประสบการณ์ หรือผ่านการฝึกอบรมกริดยางพาราจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนมาก่อนรับเข้าทำงาน
- 2) แนวทางในการพัฒนาด้านการผลิต
  - (1) ความเหมาะสมของระบบกริดที่ใช้
  - (2) การปรับปรุงบำรุงดินเพื่อไม่ให้หน้ายางตาย และเพิ่มปริมาณน้ำยาง
  - (3) การพัฒนาความรู้เรื่อง โรค แมลง การดูแลรักษาสวนยางพาราก่อนเปิดกริด และการจัดการสวนยางพาราหลังเปิดกริด ระบบกริด เพื่อพัฒนาคุณภาพในการกริด และคุณภาพน้ำยาง โดยฝึกอบรมการจัดการกริดยางพารา
- 3) แนวทางในการพัฒนาด้านการตลาด
  - (1) เกษตรกรชาวสวนยางและผู้รับซื้อยางควรมีความซื่อสัตย์และจริงจังต่อกัน
  - (2) เกษตรกรควรบริหารจัดการขบวนการผลิตน้ำยางให้ได้คุณภาพ
- 4) แนวทางการพัฒนาการจัดการกริดยางด้านอื่น ๆ
  - (1) ภาครัฐเข้ามาดูแลด้านมาตรฐานการกริดยางเพื่อแรงงานจะได้มีคุณภาพ
  - (2) กรมแรงงานดูแลเรื่องผลประโยชน์ของระหว่างเจ้าของสวนยางและแรงงานรับจ้างกริดยางต้องการให้หน่วยงานราชการดูแลแรงงานรับจ้างกริดยางให้เป็นระบบ
  - (3) หน่วยงานภาครัฐขึ้นทะเบียนแรงงานรับจ้างกริดยางพาราและเปิดการฝึกอบรมเรื่องการกริดยางให้กับเจ้าของสวนยางและแรงงานรับจ้างกริดยาง ในช่วงการปิดหน้ายาง

4. สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรเจ้าของสวนยาง และแรงงานรับจ้างกริดยางมีการจัดการกริดยางพาราส่วนใหญ่เป็นไปตามคำแนะนำทางวิชาการ เห็นได้จากปริมาณผลผลิตที่ได้รับอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานกล่าวคือ ได้ผลผลิตเฉลี่ย 250 กิโลกรัม/ไร่/ปี ทั้งนี้เนื่องจากทำเลที่ตั้งการปลูกยางพาราในพื้นที่ตำบลคลองพลู อำเภอนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี จัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม คือ เป็นพื้นที่ราบมีความเอียงไม่เกิน 35 องศา นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ยางตามคำแนะนำของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร คือ พันธุ์ RRIM 600 มีการกำหนดระยะปลูกตามคำแนะนำของกรมส่งเสริมการเกษตร คือ ระยะห่างระหว่างต้น 3 เมตร ระยะห่างระหว่างแถว 7 เมตร การกริดยางพาราเกษตรกรปฏิบัติเป็นไปตามหลักวิชาการ คือ จะเริ่มเปิดหน้ายางเมื่อวัดเส้นรอบต้นได้ 50 เซนติเมตรขึ้นไป เปิดกริดครั้งแรกที่ระดับความสูงจากพื้นดิน 150 เซนติเมตร ความลาดชันของรอยกริด 35 องศา ครั้งแรกอายุ 7 ปี ใช้ระบบการกริดครั้งละต้น 2 วัน เว้น 1 วัน (2d/3) วิธีการกริดนิยมทำมุมกริดยางเอียง 35 องศา หน้า 1.1-1.5 เซนติเมตร หากกริดลึกเกินไปจะแก้ปัญหาโดยการทาสารเคมี เมื่อยางผลัดใบมักหยุดกริด 2-3 เดือน หากยางเป็นโรคส่วนใหญ่นิยมหยุดกริด

ยางจนกว่าโรคจะหาย การกรีดส่วนใหญ่ไม่นิยมเปลี่ยนความยาวของรอยกรีดในต้นเดียวกัน การปฏิบัติดังกล่าวสอดคล้องกับคำแนะนำของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการปฏิบัติในการจัดการกรีดยางพาราของเกษตรกรส่วนใหญ่จะถูกต้องตามคำแนะนำทางวิชาการ แต่การจัดการดังกล่าวก็ยังพบปัญหา อุปสรรคในการจัดการ ได้แก่ มาตรฐานแรงงานในการกรีดยางต่อวันต่ำกว่าเกณฑ์ โดย 1 คน กรีดยางได้ 75 ต้น/ชั่วโมง เฉลี่ย 301-400 ต้น/วัน ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานสถาบันวิจัยยาง ซึ่งระบุว่าเกษตรกร 1 คน สามารถกรีดหน้ายางปกติครั้งละต้นได้วันละ 450-500 ต้น

นอกจากนี้ยังพบปัญหาหน้ายางตาย หน้ายางแตก เปลือกยางแข็ง สาเหตุเกิดจากสภาพอากาศรวมถึงสภาพดินไม่เอื้ออำนวย ไม่มีการบำรุงต้นยางอย่างถูกวิธี มีการกรีดยางมากเกินไปและกรีดยางพาราต้นเล็กไม่ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการของสถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร เนื่องจากในพื้นที่เกิดปัญหาด้านปริมาณน้ำในภาคการเกษตรไม่เพียงพอต่อความต้องการของต้นยางพาราต้องอาศัยน้ำฝนตามฤดูกาล ส่งผลให้ต้นยางพาราไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร แรงงานรับจ้างกรีดยางไม่ได้มาตรฐานขาดความประณีตในการกรีดคัดเลือกต้นยางกรีดก่อนอายุที่เหมาะสมและกรีดยางถี่ ไม่มีการพักหน้ายาง ซึ่งโดยปกติจะแนะนำให้พักต้นยาง ในช่วงพักต้นยางมีการใส่ปุ๋ยบำรุงต้น การเปิดกรีดต้องกรีดยางที่มีอายุอย่างน้อย 7 ปี และมีเส้นรอบวงอย่างน้อย 50 เซนติเมตร และการมีแหล่งน้ำสำรองในสวน

ปัญหาด้านแรงงาน พบว่ามีปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และคุณภาพของแรงงานต่ำ เนื่องจากแรงงานบางส่วนย้ายออกนอกพื้นที่แรงงานใหม่ขาดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ความไม่มั่นคงในอาชีพ ความไม่มีความรับผิดชอบเกิดผลกระทบต่อกรีดยาง การพักผ่อนไม่เพียงพอ ทำให้ขาดความประณีตในการกรีดแรงงานรับจ้างกรีดยางบางรายขาดฝีมือในการกรีดยางพารา ขาดความรู้ ประสบการณ์การกรีดยางพารา ทำให้เกิดปัญหาการจัดการในการกรีดในเบื้องต้นในแต่ละสวน แรงงานต่างด้าวยังไม่ฝีมือ และการแย่งแรงงานจากการขายตัวของภาคอุตสาหกรรม

ปัญหาด้านคุณภาพผลผลิตยางพารา คุณภาพของน้ำยางไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้ค้ายางในพื้นที่ คือมีสิ่งแปลกปลอมในน้ำยาง มีการผสมสารแอมโมเนียเกินอัตราส่วนที่แนะนำในฉลากอาจเป็นเพราะเกษตรกรขาดความเอาใจใส่ในการดูแลแปลง และดูรักษาความสะอาดแปลง ไม่ป้องกันสิ่งแปลกปลอมที่จะปะปนในน้ำยางและขาดความซื่อสัตย์

ปัญหาด้านผลประโยชน์ระหว่างเจ้าของสวนยางและแรงงานรับจ้างกรีดยาง ไม่มีการสร้างมาตรฐานกลางในการกำหนดอัตราการแบ่งผลประโยชน์ แรงงานรับจ้างกรีดยางจะเลือกทำงานกับเจ้าของสวนที่ตกลงผลประโยชน์ได้ลงตัว แต่มีเกษตรกรบางส่วนยังไม่พอใจกับข้อตกลงของเจ้าของสวนยาง ในขณะที่เจ้าของสวนบางคนจ่ายค่าแรงล่าช้า ส่งผลให้เกิดความไม่พอใจของแรงงานรับจ้าง ส่วนแรงงานรับจ้างกรีดยางขอเพิ่มอัตราส่วนผลประโยชน์ให้ตนเองได้รับมากขึ้น นอกจากนี้เจ้าของสวนต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายให้กับแรงงานต่างด้าวเป็นการเพิ่มต้นทุน

จากปัญหาดังกล่าวผู้เกี่ยวข้องได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการกรีดยางพารา ดังนี้ ภาครัฐควรมีการสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมความรู้เรื่อง โรค แมลง การดูแลรักษาสวนยางพาราการกรีดยางที่ถูกวิธี การรักษาน้ำยางให้ได้คุณภาพ สร้างจิตสำนึกรักในอาชีพและมีความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ควรกำหนดมาตรฐานแรงฝีมือการรับจ้างกรีดยาง กำหนดมาตรฐานผลประโยชน์ระหว่างเกษตรกรเจ้าของสวนยางกับแรงงานรับจ้างกรีดยางให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเกษตรกรเจ้าของสวนยางกับแรงงานรับจ้างกรีดยาง ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการพัฒนาที่ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิต การพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณสินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้นแต่อยู่ที่การเพิ่มความพอใจ ความสุขของประชาชนมากกว่านอกจากนี้ภาครัฐควรมีการขึ้นทะเบียนแรงงานฝีมือ และแรงงานต่างด้าว เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรเจ้าของสวนยางกับแรงงานรับจ้างกรีดยาง กำหนดกฎหมายคุ้มครองแรงงานเรื่องการว่าจ้างการจ่ายเงิน เพื่อลดปัญหาการจ่ายเงินไม่ตรงเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 ระดับเกษตรกร
    - 1) การใช้ระบบกรีตที่เหมาะสมกับพันธุ์ยาง ทั้งการกรีตเปลือกเดิมหน้าล่างเปลือกงอกใหม่
    - 2) การกรีตหน้าสูง และการกรีตร่วมกับการใช้สารเคมีเร่งน้ำยาง ให้เกษตรกรได้นำเทคโนโลยีการผลิตยางที่เหมาะสมไปใช้เพิ่มผลผลิตต่อครั้งกรีตสูงขึ้น คุ่มค่าการปฏิบัติงาน โดยเน้นผลผลิตที่ได้รับในระยะยาวซึ่งเพิ่มอายุการกรีตและมูลค่าของต้นยางให้สูงขึ้น
    - 3) เกษตรกรไม่ควรเปิดกรีตต้นยางที่ยังไม่ได้ขนาดเปิดกรีต เพราะให้ผลผลิตต่ำและต้นยางชะงักการเจริญเติบโต
    - 4) เกษตรกรไม่ควรกรีตยางทุกวันหรือกรีตติดต่อกันหลายวัน เพราะมีการสิ้นเปลืองเปลือกสูงมีจำนวนต้นยางแสดงอาการเปลือกแห้งสูงส่งผลให้ผลผลิตต่ำ เปลือกงอกใหม่บาง และต้นยางชะงักการเจริญเติบโต
    - 5) เกษตรกรควรหยุดกรีตในช่วงต้นยางผลัดใบ หากมีความจำเป็นต้องกรีตควรหยุดกรีตในช่วงระหว่างต้นยางผลัดใบใหม่
    - 6) การกรีตยาง เป็นงานที่ต้องใช้คนที่มีความรู้ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งมีผลต่อทางปริมาณน้ำยางที่จะได้ รวมถึงมูลค่าต้นยาง ถ้ากรีตไม่ดีก็จะได้น้ำยางน้อย และต้นยางเสียหายทำให้มูลค่าต้นยางเมื่อโค่นตัด โดยปัจจุบันปัญหาสำคัญคือ การขาดแคลนแรงงานกรีตยาง เนื่องจากแรงงานภาคการเกษตรหันไปทำงานอย่างอื่นแทน ในขณะที่แรงงานที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ทำให้ต้องจ้างแรงงานพม่าและแรงงานกัมพูชาเข้ามากรีตยาง ซึ่งไม่ได้ให้ความใส่ใจและระมัดระวังในการกรีตยางเท่าที่ควร
  - 1.2 ระดับเจ้าหน้าที่
    - 1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรยังมีบทบาทน้อยมากในการเป็นแหล่งให้คำปรึกษา และแหล่งให้ความรู้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรหาวิธีการส่งเสริมที่เข้าถึงและตรงจุดกับความต้องการของเกษตรกร และเป็นแหล่งให้คำปรึกษาให้ความรู้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ให้ความรู้สึกเป็นกันเองแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง
    - 2) การส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิต เช่น การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพสูตรบำรุงต้น/ผล และน้ำหมักฉีดพ่นป้องกันกำจัดโรคแมลง การเลี้ยงไส้เดือนดิน การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง เป็นต้น
    - 3) จัดทีมประเมินสภาพการณ์การผลิตและการตลาดระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรกรมวิชาการเกษตรสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกรมการค้าภายใน เพื่อให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตรงประเด็น
  - 1.3 ระดับนโยบาย
    - 1) การกำหนดเขตพื้นที่ปลูกยางพาราของเกษตรกรรายย่อยอย่างเหมาะสมกับขนาดสวนยางพาราการนำจุดแข็งด้านการผลิตการเลือกพันธุ์ยางพาราให้เหมาะสมกับเขตพื้นที่ นอกจากนี้ การดูแลรักษาต้นยางจำเป็นต้องป้องกันโรคระบาดศัตรูพืชและการเปิดกรีตหน้ายางให้เหมาะสมกับขนาดของสวนยาง
    - 2) รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรประกันราคารับซื้อจากเกษตรกรโดยตรงอย่างมีมาตรฐานและเป็นธรรม
    - 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดให้มีการให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการผลิตยางพาราคุณภาพดีแก่เกษตรกร
    - 4) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรและแรงงานรับจ้างกรีตยางพาราที่สำนักงานเกษตรจังหวัด
    - 5) พัฒนางานวิจัยทั้งในด้านพันธุ์ เทคโนโลยีการผลิต และวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว
    - 6) ควรมีการหาแหล่งตลาดไว้รองรับกับผลผลิตของเกษตรกรที่ออกมาแต่ละปี เพื่อป้องกันผลผลิตล้นตลาด
    - 7) พัฒนารูปแบบการแปรรูปผลผลิตยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า แก้ปัญหาผลผลิตราคาตกต่ำ

- 8) ควรมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพการผลิต การเก็บเกี่ยว และการเก็บรักษา
- 9) ควรมีการเปิดสถาบันการพัฒนาการผลิตยางพาราแบบครบวงจร
- 10) รัฐบาลควรส่งเสริมองค์ความรู้แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยลดปัญหาแรงงาน และข้อจำกัดด้านพื้นที่ โดยการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตยางพารา และการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มผลผลิต จะช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยจ้างแรงงานและใช้พื้นที่เก่าเดิม ดังกรณีของประเทศมาเลเซียที่ใช้เทคโนโลยีให้น้ำยางไหลได้นานเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำยาง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการการผลิตและการตลาดยางพาราของตำบลอื่น เพื่อเกิดการเปรียบเทียบ
2. ควรศึกษาด้านต้นทุนการผลิตและการตลาดของเกษตรกร
3. ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพยางพาราของเกษตรกร
4. ควรศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มในการผลิตและการจัดการด้านการตลาดยางพาราของเกษตรกร

5. กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้เป็นอย่างดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ และความกรุณาจาก นายชวลิต หุ่นแก้ว ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ ดร.สัจจา บรรจงศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.หฤष्ณี ภัทรดิลก และคณาจารย์สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้ให้คำชี้แนะ แนะนำ และให้แนวคิดในการจัดทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ เกษตรกรชาวสวนยางพารา ตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ ผู้ค้ายางพาราในเขตพื้นที่ อำเภอหนองใหญ่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร และเพื่อนนักศึกษาที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ให้งานวิจัยสำเร็จลงได้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้คงไม่เสร็จสมบูรณ์ลงได้ หากขาดการสนับสนุนช่วยเหลือและการให้กำลังใจจาก บิดา มารดา ครอบครัว และเพื่อนๆ ความดีหรือประโยชน์ที่จะได้จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอขอบแต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณ ตลอดจนนักวิชาการทุกท่านที่ศึกษาค้นคว้าทดลอง และรวบรวมข้อมูลความรู้ที่เขียนเป็นตำราต่างๆ ให้ผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบในการศึกษาครั้งนี้

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2546. ไรศยางพาราและการป้องกันรักษา. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มยางพารา กรมส่งเสริมการเกษตร
- สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร. 2552. คำแนะนำการปลูกยางพาราในพื้นที่ปลูกยางใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. 2554. คำแนะนำพันธุ์ยาง ปี 2554. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเกษตรอำเภอหนองใหญ่. 2556. แผนพัฒนาการเกษตรอำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี: สำนักงานเกษตรอำเภอหนองใหญ่.
- วิทยากร เชียงกูร. 2527. พัฒนาชุมชน-พัฒนาสังคม. เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่.
- เอกชัย พฤกษ์อำไพ. 2547. คู่มือยางพารา Para Rubber Handbook. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพพิทักษ์.